

Løgstrup Nord

- bebyggelse fra yngre stenalder til førromersk jernalder

Mikkel Kiildsen

Viborg Stiftsmuseum 2010

Bygherrerapport nr. 46

Bygherrer: Jens Jørgen N. Nielsen og Viborg Kommune

ISBN 978-87-87272-89-6

Indledning.

I december 2006 henvendte Jens Jørgen N. Nielsen sig til museet for at få en vurdering af risikoen for forekomst af fortidsminder i et område ved Vordevej nord for Løgstrup.

I 2007 udarbejdedes forslag til lokalplan for området og i begyndelsen af 2008 anmodede både den private bygherre og Viborg kommune om at få udført en prøvegravning af de berørte arealer.

Prøvegravningen viste, at der på arealet var omfattende spor efter en boplads fra førromersk jernalder (500-150 f.Kr.). Bopladssporene var så omfattende, at det ikke var muligt at friholde dem ved en byggemodning.

Derfor blev der iværksat en arkæologisk udgravning i oktober 2008.

Figur 1: Udsnit af 4-cm kort, med bopladsområdet indtegnet som nr. 155 (fra DKC).

Geografien

Det berørte areal ligger lige nord for Løgstrup på vestsiden af Vordevej. Terrænet er et fladt plateau på den vestlige del af en bakkeø oven for mere kuperet terræn med smeltevandsslugter ned mod Hjarbæk Fjord mod nord og vest.

Figur 2: Et større perspektiv på området omkring Løgstrup. Udgravningen er markeret med rød cirkel.

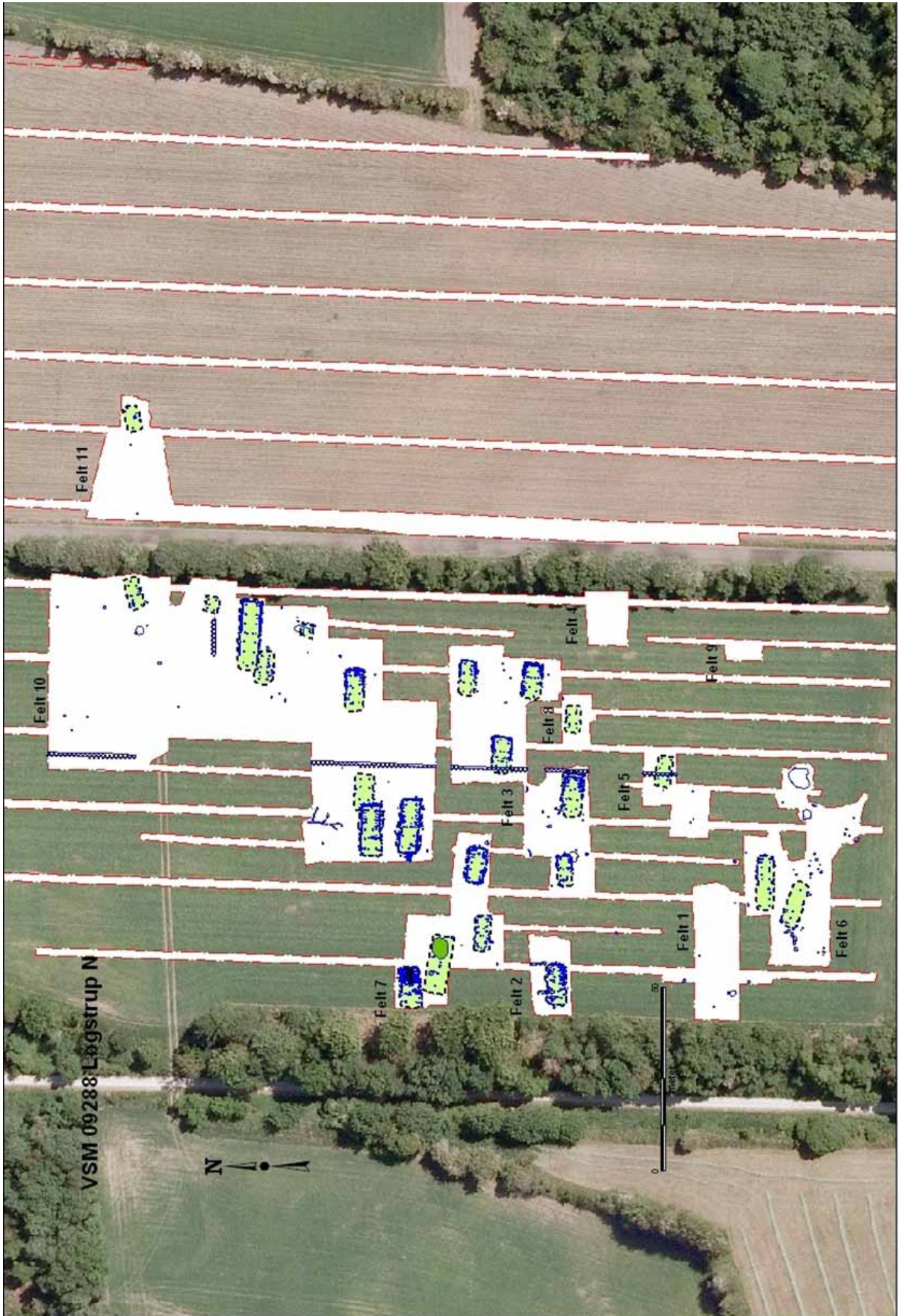
Udgravningen

Ved udgravning af bopladser som denne, graves mulden af større områder indtil, man når ned til den urørte undergrund. Her er det så muligt at se, hvor der er gravet længere ned end muldlaget, da der vil være en anderledes jordfyld, som vil aftegne sig som mørkere partier mod den lyse undergrund (se figur 3), der i dette tilfælde var fint sand. Det kræver nok et trænet øje at se forskel på nyere huller og oldtidens huller, men når de står i et system og eksempelvis aftegner et langhus er man ikke i tvivl. De erkendte anlæg (stolpehuller, grøfter etc.) bliver efterfølgende målt ind med GPS, og ud fra de registrerede data kunne der laves grundplaner, som der i denne rapport er flere illustrerede eksempler på.

I alt blev der afrømmet ca. 13.000 m². På oversigtsplanen figur 4 ses alle de muldafrømmede arealer og de registrerede hustomter lagt ind over et luftfoto af området.

Figur 3: Foto af nyafrømmet udgravningsfelt. På fotoet ses østenden af et treskibet hus.

Figur 4: Oversigt: De samlede opmålinger af søgegrøfter og udgravningsfelter lagt ind over et luftfoto.

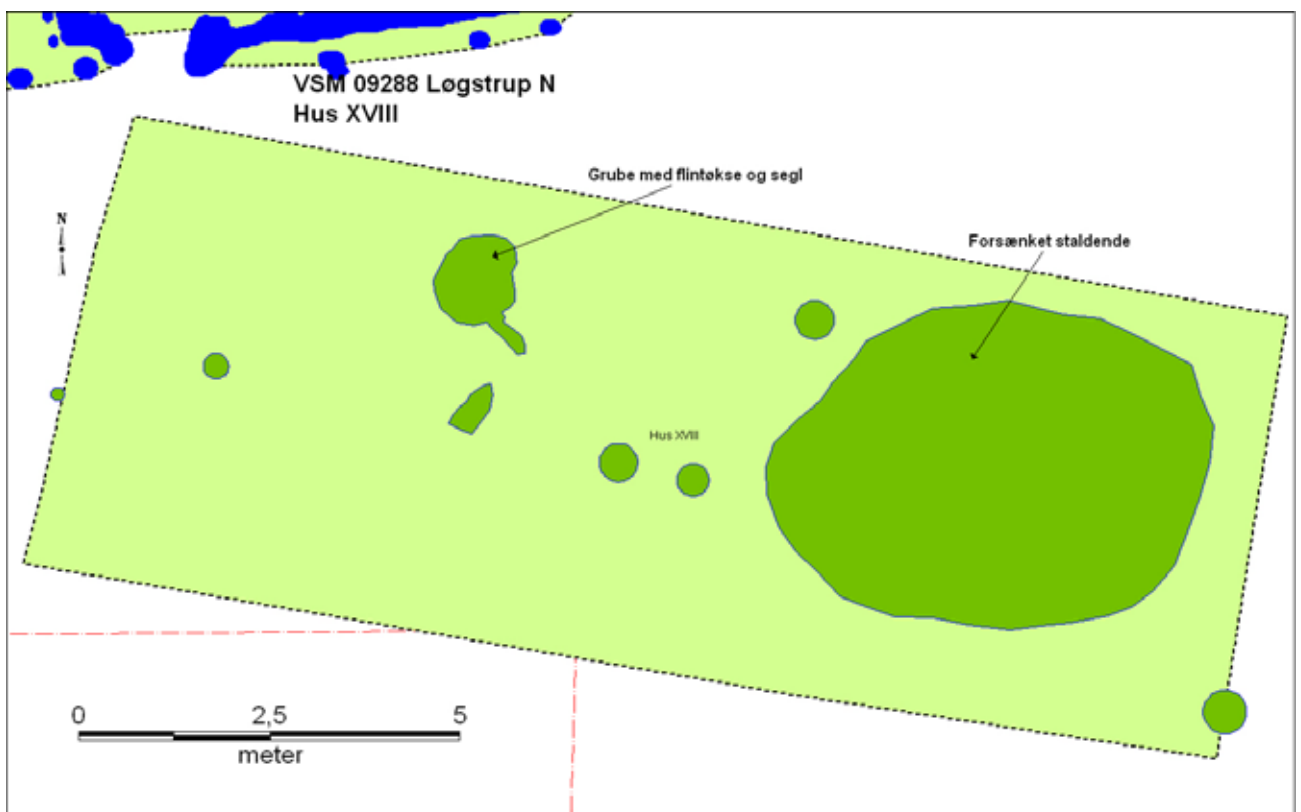
Ældre bebyggelse

Da der ved udgravningen blev muldafrømmet store arealer, var det sandsynligt, at der ville dukke aktivitetsspor op fra andre perioder end førromersk jernalder. Og der blev da også fundet spor efter bebyggelse, der er ældre end den førromerske landsby, som var det primære undersøgelsesobjekt.

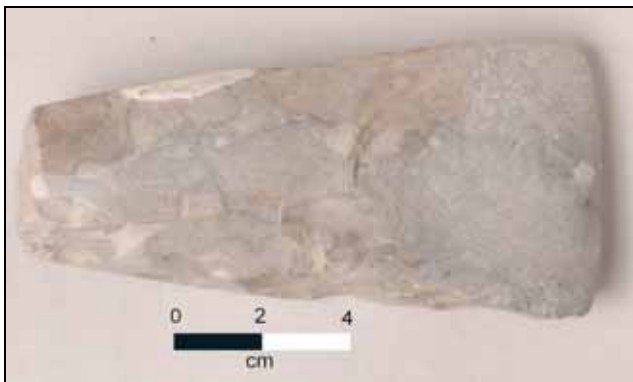
Hustomt fra yngre stenalder

Således blev der undersøgt en hustomt, der kan dateres til den sene del af yngre stenalder ca. 2000-1800 f.Kr., hvilket er det ældste hus på lokaliteten.

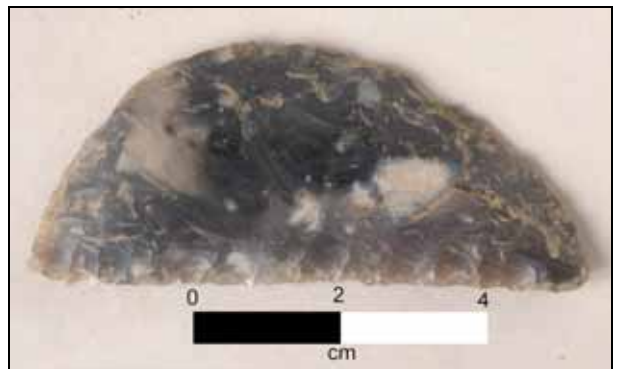
Huset var rektangulært, orienteret nordvest-sydpøst og konstrueret med *en* række indre tagbærende stolper, hvilket har delt huset op i to "skibe" på langs. Derfor kaldes denne type huse for toskibede.

Figur 5: Grundplan af huset fra sen yngre stenalder. Vist i målestok 1:100.

Figur 6: Sleben flintøkse fra gruben i huset fra yngre stenalder.

Figur 7: Fladehugget flintsegl. Det har formentlig har været brugt til kornhøst.

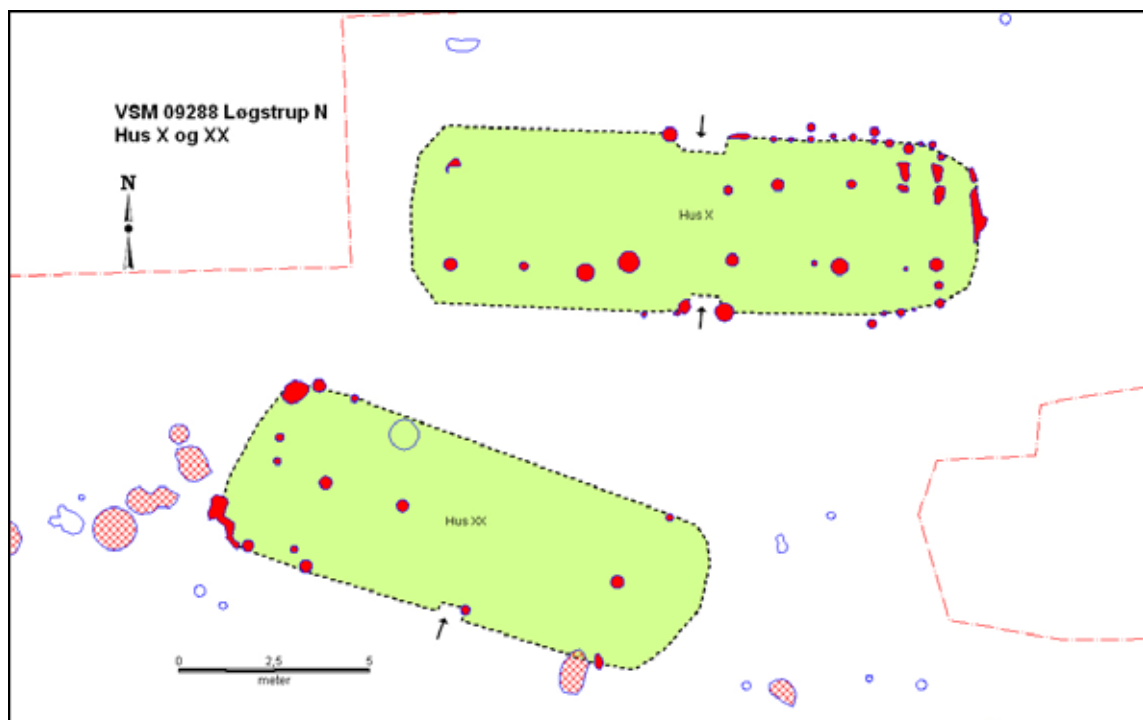
I den østlige ende af huset var gulvet på et område på ca. 4,3x5,9 m forsænket i forhold til den øvrige del af huset. Om der har været stald eller beboelse i denne del kan ikke entydigt afgøres. Måske er forsænkningen opstået ved at man gentagne gange har muget ud efter opstaldede dyr. Der er dog eksempler fra andre samtidige huse på, at der ildsteder i bunden af forsænkningen, hvilket indikerer beboelse. Da forsænkning har skrånede sider og dermed er dybest på midten, er det min vurdering, at sådant skråt gulv ikke er oplagt til beboelse.

Huset har i alt været ca. 15 m langt. Bredden kan ikke med sikkerhed fastslås, da der ikke var bevaret vægstolpehuller. Det har dog sandsynligvis været ca. 5 til 6 m bredt. Dermed har der været op til 90 m² under tag, som skulle huse en hel familie og desuden husdyr, når de var på stald. 90 m² virker måske ikke som meget til både dyr og mennesker, men som vi skal se senere bliver husene endnu mindre i den tidlige jernalder.

I en mindre grube inde i selve huset blev der fundet en del lerkarskår, som kan stamme fra et større opbevaringskar. I bunden af nedgravningen blev der endvidere fundet en fin slebet flintøkse og et fint tildannet, såkaldt fladehugget flintsegl. Om de er nedlagt som offer for at begunstige huset, eller om de er nedlagt som depot til senere brug, kan ikke afgøres. Sikkert er dog at disse to oldsagstyper hører hjemme i den sidste del af yngre stenalder, ca. 2.000-1.800 f.Kr.

Huse fra bronzealderen

I den sydlige del af undersøgelsesområdet blev der fundet endnu et toskibet hus. Der blev ikke gjort fund i de anlæg, som knyttedes til huset. Vurderingen er dog, at det skal dateres til yngre stenalder eller ældre bronzealder, hvor man fortsat byggede den type huse. Rundt om hustommen blev der udgravet flere ild-/kogegruber, der er primitive jordovne. Om disse er samtidige med huset kan ikke afgøres. De lå dog således, at de kan være anlagt af husets beboere.

Figur 8: Grundplan af de to bronzealderhustomter fra den sydlige del af udgravningen. Pile-
ne viser, hvor husene har haft indgang. De skrånkraverede anlæg med rødt er ild-
/kogegruber. Huset er vist i målestok 1:200.

Lige nord for dette andet toskibede hus, blev der afdækket endnu en hustomt. Dette hus har været konstrueret med *to* rækker indre stolper, der deler huset op i tre ”skibe” på langs af huset. Denne treskibede byggeskik indføres i begyndelsen af bronzealderen, hvor dette hus menes at høre hjemme. Det havde afrundede gavle, og havde nogenlunde samme størrelse som det ovenfor beskrevne hus fra yngre stenalder. Netop de afrundede gavle er træk, der ofte henføres til ældre bronzealder. I yngre bronzealder og i førromersk jernalder, der er den efterfølgende periode, er gavlene mere lige afskåret.

Længst mod nord og nordøst i undersøgelsesområdet blev der udgravet to hustomter (se oversigtsplan figur 4), som ligeledes vurderes at stamme fra yngre bronzealder. De kan ikke dateres mere præcist, da der heller ikke i disse blev fundet daterende materiale. De har dog en anden orientering end de mange hustomter fra førromersk jernalder, og de ligger også mere isoleret. Endvidere har de en konstruktion med vægstolper, der ikke er sat i en sammenhængende væggrøft som de fleste førromerske huse. De skal nok ses som en del af en foregående fase til bebyggelsen fra førromersk jernalder.

Den førromerske landsby 500-300 f.Kr.

Bebyggelser fra dette tidsrum af oldtiden i Danmark består typisk af 3 til 5 huse. Husene har haft en levetid på 30 til 50 år, hvorefter man har måttet bygge nye. De nye huse blev ofte opført inden for samme lokalområde, men et stykke fra den gamle bebyggelse. På denne måde kunne man tage ny jord ind til dyrkning tæt på bebyggelsen, når jorden omkring den gamle var udpint. Man kunne dog stadig ved blot at flytte bebyggelsen et lille stykke, udnytte kendte ressourceområder omkring markerne, så som enge til græsning, brønd, jagtrevirer osv.

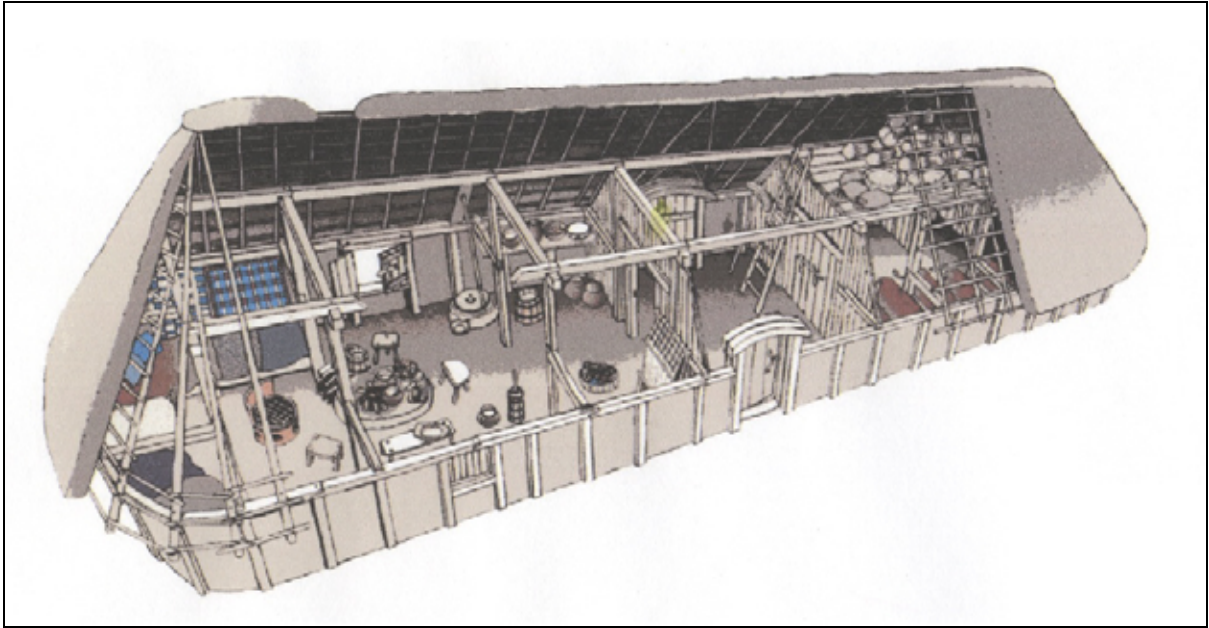
Vi kan således ofte følge et mønster af små ”landsbyer” med 3 til 5 huse, som flytter rundt inden for afgrænsede lokalområder, et fænomen som kaldes den vandrende landsby.

Det er formentlig netop dette fænomen, der årsag til, at vi ved udgravninger ved Løgstrup N fandt 18 hustomter fra denne periode. De har altså næppe stået samtidig alle sammen, men er et resultat af kontinuerlig bebyggelse, hvor en mindre landsby flytter rundt inden for samme bosættelsesområde.

Da vi i flere stolpehuller og gruber fandt kværnsten syntes det sandsynligt, at jernalderfolkene har dyrket korn. For at underbygge det, blev der systematisk udtaget prøver fra alle tagstolpehuller og væggrøfter i de førromerske hustomter. Disse prøver har været til gennemgang på Naturvidenskabelig afdeling på Moesgård, Århus. Her kunne det konstateres, at der faktisk var korn og frø i en del af prøverne. De bestemmelige kornkerner er for de flestes vedkommende fra byg, dog også enkelte fra hvede. Der kunne endvidere påvises frø fra lyng, sæddodder og kerner fra bælgplanter af ærtfamilien samt hasselnøddeskaller.

Vi ved således, at de har dyrket byg og hvede, måske også ærter af en art. Lyngen kan stamme fra taget på husene, som i nogle tilfælde har haft tørvetage opbygget af lyngtørv.

Fra prøverne er det besluttet at udtage materiale til 6 kulstof 14-dateringer, en fra hvert af husene: II, V, IX, XIII, XIV og XV. Svaret på disse prøver foreligger endnu ikke.

Figur 9: Skematisk tegning af treskibet langhus fra jernalderen. På tegningen kan man se, hvordan vi forestiller os husenes indretning. (Tegning: J. Andersen, Museum Sønderjylland, Arkæologi Haderslev. Efter Ethelberg et. al.).

Enkelte steder ligger husene også så tæt, at det er højst usandsynligt, at de har stået samtidigt, men da der ikke fandtes spor af omkransende hegn, og der ikke var overlap mellem husene, er det svært at udskille de forskellige faser af landsbyen.

Ud fra antallet af huse er det dog vurderingen, at der har været tre faser. En mulighed er, at husene i de enkelte faser har ligget på en række i husenes længderetning. Hvis vi tager denne tolkningsmulighed og fører over på den samlede plan (figur 4), har vi to rækker med 4 huse i hver i den sydlige del, mens det bliver mere utydeligt mod nord. Her er det dog muligt, at der kommer flere huse frem, hvis der også skal foretages undersøgelser af arealet øst for Vordevej.

Hustomterne er alle placeret på sandet undergrund, sandsynligvis fordi det har betydet, at området har været ret tørt. Det faktum, at undergrunden er sandet, er formodentlig også grunden til, at der ikke er fundet mere end 4 gruber ved udgravningen. Det er formodningen, at mange gruber dengang blev gravet for at skaffe ler til lerklining af husenes ydervægge og måske også til lergulve. Endvidere har man også opgravet ler til fremstilling af lerkar til det daglige hushold. Tre af gruberne ligger mod syd, hvor undergrunden er let leret.

Som det fremgår af tegningen figur 9, har husene også i førromersk jernalder rummet både dyr og mennesker. Oftest var der kun væggrøft omkring østenden, hvor stalden formodes at have ligget. Kun to huse (Hus VIII og XIV) har væggrøft hele huset rundt. Men *hvorfor* findes væggrøfter oftest kun omkring stalden? Det kan være for at modstå dyrenes tryk på væggene, når de var opstaldede, at væggene i stalden skulle være kraftigere funderet end i beboelsesdelen.

Der har i hvert langhus kun været omkring 50 m² under tag til både dyr, mennesker og formentlig også en stor del af vinterforrådet. Der er i hvert fald kun få bevarede eksempler på staklader (2 stk.) og slet ikke spor efter andre former for økonomibygninger. Således har der ikke været meget plads for indendørs aktiviteter, og man kan derfor formode, at beboerne primært har arbejdet og opholdt sig udendørs.

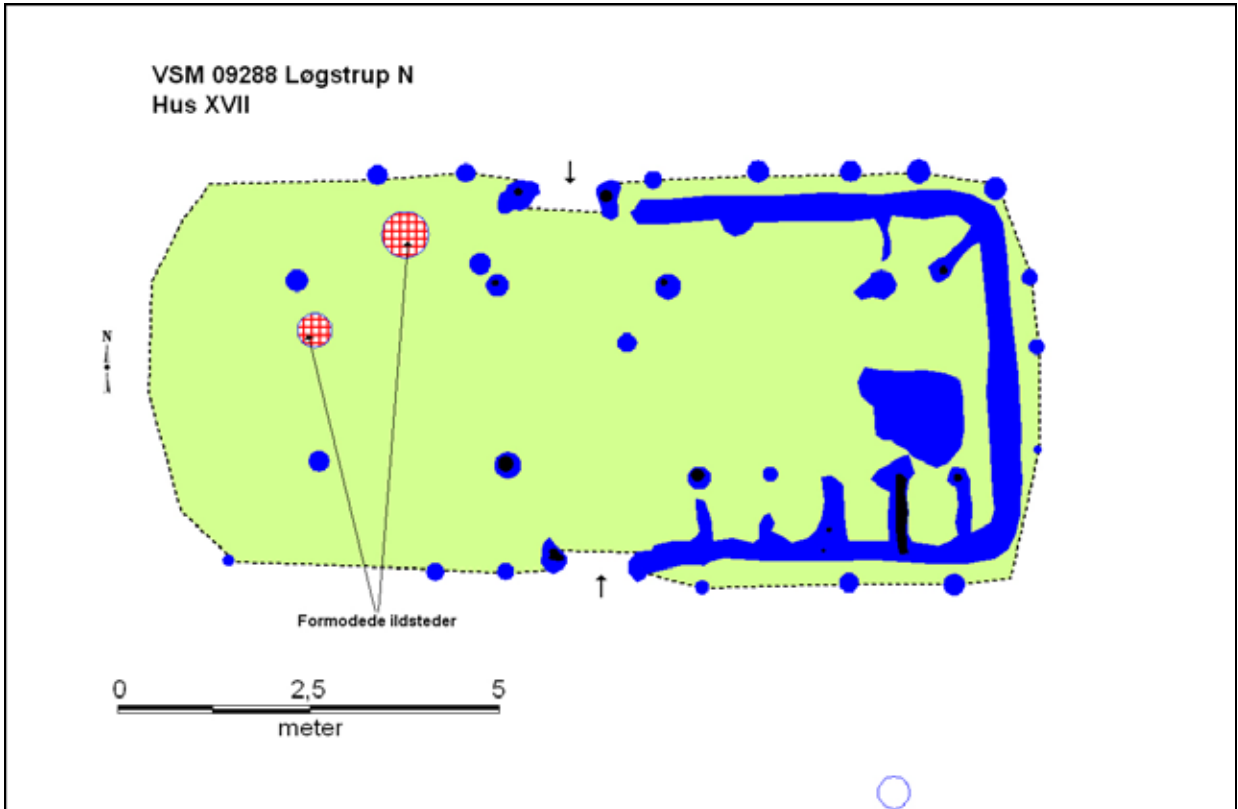

Figur 10: Velbevaret staldende i et af de førromerske huse. Der er bevaretvæggrøft, dele af den stenlagte grebning midt i stalden og funderingen af båseskillerum.

Vi skal se nærmere på nogle af de undersøgte hustomter fra førromersk jernalder. De var bedre bevaret på lokaliteten end vi ofte ser.

Hus XVII er et flot eksempel på et hus af Grøntoft-typen, opkaldt efter en lokalitet i Vestjylland. Det har haft fire sæt indre tagstolpehuller, to i vestdelen (beboelsen) og to i østdelen (stalden). I beboelsesdelen fandtes der rester af to ildsteder, der kan have været i brug samtidigt. Det ene i midten som husets 'arne', det andet ved væggen er måske brugt, når man skulle reparere jernredskaber. I stalden var der rester af funderingen til båseskillerum, der aftegnede sig som vinkelrette udstikkere på den omgivende væggrøft. Endvidere var der rester af en grebning, der har fungeret til opsamling af de opstaldede dyrs mæg. Som det typisk ses, er der kun væggrøft omkring staldenden, hvorimod stolperne i væggen i beboelsen har stået i separate stolpehuller, der ikke har været nær så dybt funderet som væggrøften. Netop derfor er vægstolpehuller kun delvist bevaret i vestenden, da hustomten har været udsat for nedpløjning.

Hus XVII har været godt 11 m langt og 5 m bredt. Beboelsesdelen har kun udgjort ca. 20 m².

Figur 11: Hus XVII er et klassisk eksempel på et Grøntofthus fra ældre førromersk jernalder. Pilene markerer indgangen til huset. Vist i målestok 1:100.

Et af de mere specielle huse på pladsen var Hus XIV, der er gengivet i grundplan på figur 12. Huset har været ca. 15 m langt og dermed betragteligt længere end gennemsnittet på 10,9 m for hustomterne ved Løgstrup N. Stalden har været større end beboelsen og har haft et ekstra sæt indre tagstolpehuller i forhold til beboelsen. I stalden i Hus XIV har der været plads til ca. 16 stykker kvæg, mens der i Hus XVII har været plads til maksimalt 10, hvilket indikerer, at der har været en social differentiering inden for den lille landsby. I hvert fald har mindst en enkelt familie haft større hus og flere dyr end andre, hvilket må tages som en målestok for velstand i en økonomi, der endnu ikke var monetær. Det kunne være landsbylederen, der har boet i Hus XIV.

I beboelsesdelen i en af de førromerske hustomter blev der fundet et delvist nedgravet lerkar. Karret har formentlig været brugt til opbevaring af vand eller forråd, muligvis korn, der skulle holdes tørt, så det ikke rådne eller spirede. Ofte findes ristede korn i stolpehullerne i beboelsesdelen, og formentlig har man ristet kornet for at øge holdbarheden. På figur 13 ses den bevarede del af det delvist nedgravede lerkar. Toppen er gennem årene pløjet bort, så det kan ikke længere afgøres, hvor højt det har været. Det er eksempler på sådanne forrådskar op til 140 cm i højden, her har der næsten været tale om en mindre kornsilo. Så højt har karret fra Hus XV ved Løgstrup N næppe været, men det har dog haft en størrelse, så man ikke umiddelbart kunne flytte rundt på det.

Figur 12: Et af de mere specielle huse fra førromersk jernalder med lille jordkælder som aneks til beboelsedelen, hvortil der var ekstra udgang i gavlen. Vist i målestok 1:100.

Figur 13: Delvist nedgravet forrådsskar fra vestenden af Hus XV. Indsat billede af karret under udgravning.

Løgstrup N i et lokalt perspektiv

Fundene ved Løgstrup N har givet os et indblik i en kontinuitet i bosættelse på stedet i førromersk jernalder. Men allerede i yngre stenalder har man bosat sig fast og dyrket jorden her. Der har været relativ kort vej til fjord og å, hvor man som supplement til agerbrug og husdyrhold har kunnet udnytte fiskeriet.

Det ser ud til at landskabsudnyttelsen over det lange tidsforløb ikke ændrer sig væsentligt, man har i hvert fald foretrukket det samme sted at bo, og har ikke set grund til at flytte et andet sted hen, hvor man var tættere på andre af landskabets ressourcer.

I den tidlige jernalder ca. 500 f. Kr. er der skabt et mindre landsbyfællesskab, hvor man har valgt at bo flere familier tæt sammen. På denne måde har man kunnet deles om de mere arbejdstunge opgaver, ikke mindst når nye huse skulle opføres. Her har det utvivlsomt været nødvendigt med ekstra hænder. Vi har med andre ord fået et indblik i en del af samfundsstrukturen omkring 500 f.Kr, hvor man i modsætning til de foregående perioder har kunnet se en fordel i et større fællesskab.

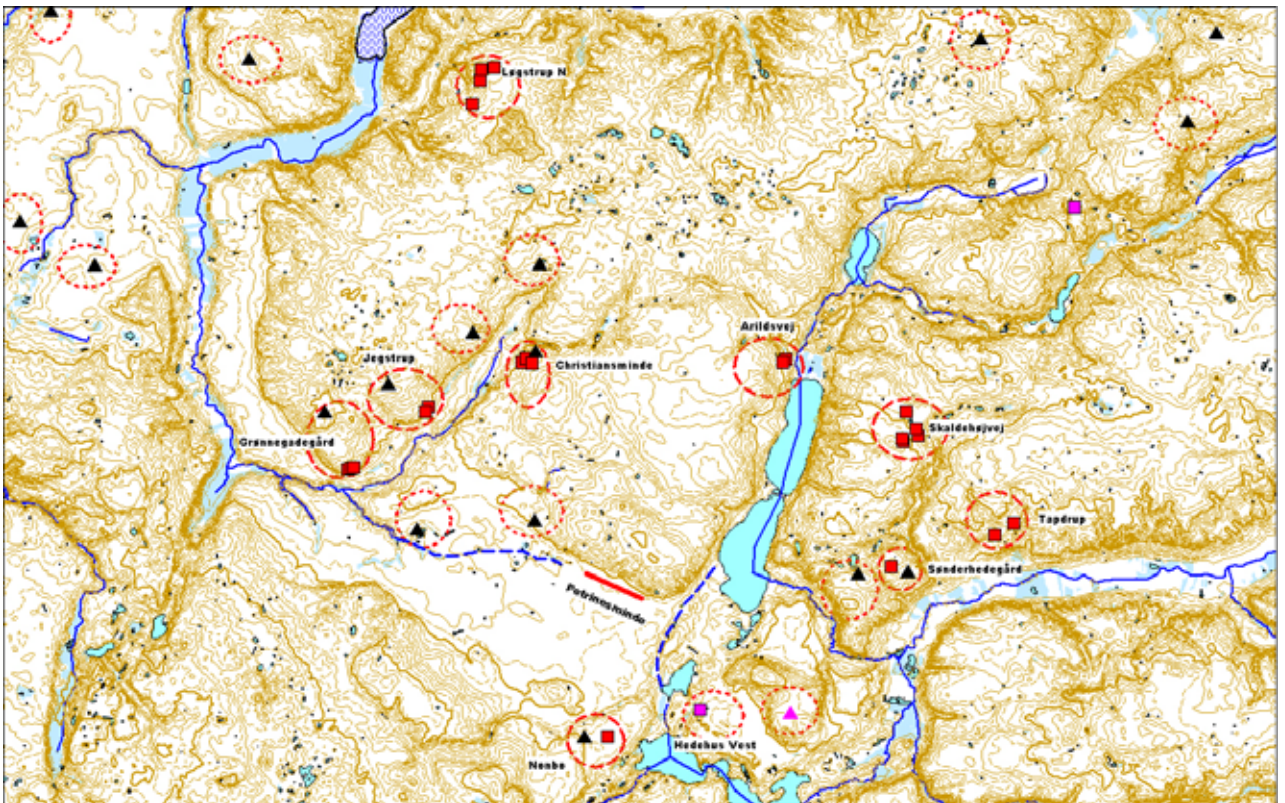
Fund af våbenofringer og forsvarsværker som Petrinesminde ved Liseborg i Viborg fra samme periode som bebyggelsen ved Løgstrup tyder også på, at der har været ufred på denne tid. Sandsynligvis har det også været en faktor, at det var mere sikkert at bo flere sammen.

Løgstrup N i regionalt/nationalt perspektiv

Undersøgelserne ved Løgstrup N har resulteret i afdækningen af store dele af en førromersk bebyggelse i flere faser. Hvis der skal foretages udgravninger i området øst for Vordevej vil vi få mulighed for at få et samlet billede af praktisk taget alle faser af den førromerske bebyggelse i området. I området omkring Viborg er det indtil nu kun ved udgravningerne ved Ods-høj/Skaldehøjvej i den østlige udkant af Viborg og ved Arildsvej i den nordlige udkant, at hele landsbyfaser er undersøgt. En samlet undersøgelse af fortidsminderne ved Løgstrup Nord gør det dermed muligt, gennem en detailanalyse af hustomterne, at sammenligne udviklingen i tre samtidige bebyggelser.

Lokalt/regionalt set er bosættelsesområdet ved Løgstrup vigtigt, fordi det bidrager til belysningen af den tilsyneladende meget tætte bebyggelse i førromersk jernalder, som nu begynder at tegne sig i området omkring Viborg. På kortet figur 14 ses de indtil nu kendte lokaliteter fra samme periode, der også inkluderer et langstrakt formodet forsvarsanlæg ved Petrinesminde, Liseborg (Bygherrerapport nr. 15).

Belysningen af denne bebyggelsestæthed er også væsentligt på landsplan, da man bortset fra områder ved og nord for Esbjerg, ingen andre steder har lokaliseret så mange og tæt liggende landsbyer som ved Viborg.

Figur 14: Lokaliteter med hustomter af Grøntoft-type (røde firkanter) og forsvarsanlæg fra samme periode (Petrinesminde) samt registrerede agersystemer fra samme periode (sorte trekkanter).

Tak til **Jens Jørgen N. Nielsen** og **Viborg Kommune** for det gode samarbejde i forbindelse med udgravningen.

Relevant litteratur

Jørgen Jensen: Danmarks Oldtid – Stenalder 13.000-2.000 f.Kr.

Jørgen Jensen: Danmarks Oldtid – Bronzealder 2000-500 f.Kr.

Jørgen Jensen: Danmarks Oldtid – Ældre jernalder 500 f.Kr.-400 e.Kr.

Bertelsen m.fl.: Bronzealderens bopladser i Viborg Amt

Diverse oplysninger:

Viborg Stiftsmuseums j. nr.:	VSM 09288 og 09461
Lokalitet:	Løgstrup Nord
Sogn, herred og amt:	Vorde sogn, Nørlyng herred, Viborg amt
Dansk Kulturhistorisk Centralregister:	1300816-155, 166, 167
Kulturarvsstyrelsens j. nr.:	2008-7.24.02/VSM-0007 (VSM 09288) 2008-7.24.02/VSM-0006 (VSM 09461)
Bygherre:	Viborg Kommune (VSM 09288) Jens Jørgen N. Nielsen (VSM 09461)
Areal:	Ca. 1,3 ha.
Rendegravemaskine og gravemaskine fra:	CK specialbyg, Agerskovvej 4, 8800 Viborg
Deltagere i udgravningen:	Mikkel Kiildsen, arkæolog Gorm Olesen, arbejdsmand

Dokumentationsmaterialet bestående af beretning, tegninger, fund, fotos m.v. opbevares på Viborg Stiftsmuseum, Hjultorvet 4, 8800 Viborg.

Undersøgelsen er betalt af bygherren, Kulturarvsstyrelsen og Viborg Stiftsmuseum

Om bygherrerapporter

Når der er foretaget en arkæologisk udgravning, der er helt eller delvist finansieret af en privat eller offentlig bygherre, skal der udarbejdes en særskilt rapport til bygherren. Bygherrerapporten skal være almindeligt tilgængelig, præsentere udgravningens resultater og sætte dem i sammenhæng med det omgivende landskabs kulturhistorie.¹

Viborg Stiftsmuseum har besluttet at udgive museets bygherrerapporter i en fortløbende serie. Ældre numre kan købes for 20 kr. (medmindre andet er anført) ved henvendelse til museet.

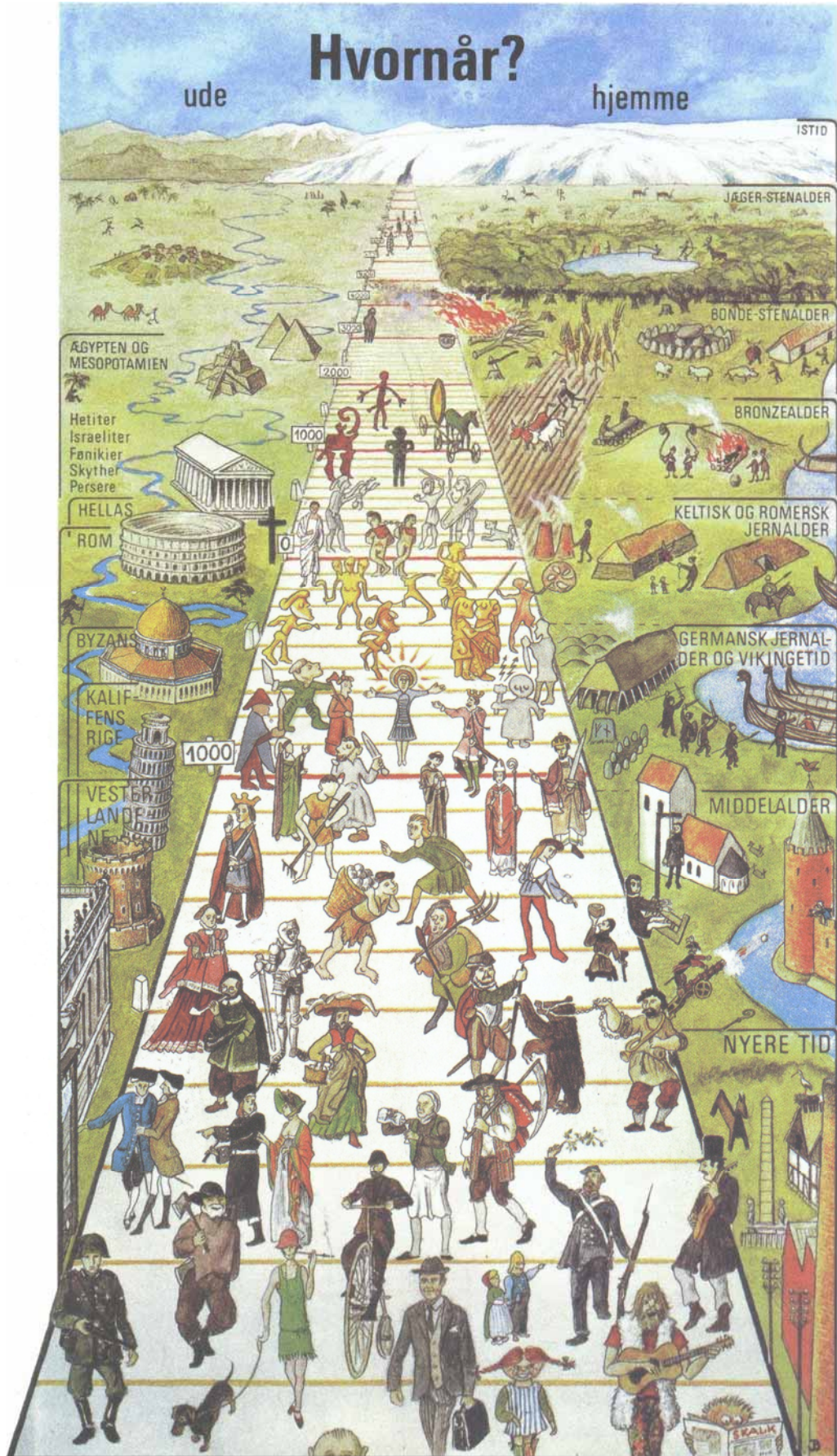
Liste over Viborg Stiftsmuseums bygherrerapporter

1. Båndruplund – en boplads fra bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen. 2004.
2. Nordentofte, Skals – en boplads fra sen yngre stenalder, bronzealder og tidlig jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
3. Brokbakken – en samlingsplads fra bronzealder og en gravplads fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen. 2004.
4. Lynderup SV – et aktivitetsområde fra sen yngre stenalder og bronzealder. Martin Mikkelsen og Mikael H. Nielsen 2006.
5. Teglværksvej – en boplads fra ældre bronzealder. Martin Mikkelsen. 2005.
6. Klejtrup Syd – en boplads fra sen yngre stenalder / tidlig ældre bronzealder. Marianne Høyem Andreasen. 2005.
7. Krogen, Aidt. Under udarbejdelse.
8. Højvangen, Ørum. Kamilla Fiedler Terkildsen og Martin Mikkelsen. Under udarbejdelse.
9. Stenshede – en gravhøj og andre fund fra yngre stenalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen. 2006
10. Ørum Sportsplads – et aktivitetsområde fra ældre jernalder. Mikael H. Nielsen. 2005
11. Sundstrup Øst – en boplads fra yngre stenalder. Mikkel Kiildsen 2006.
12. Ettrupvej, Fjelsø – to aktivitetsområder fra bronzealder eller jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen. 2006.
13. Løvel Syd - bebyggelse spor fra yngre bronzealder og ældre germansk jernalder. Malene R. Beck & Dorthe Kaldal Mikkelsen 2006.
14. Skaldehøj og Arildsvej - to bopladser fra førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen. Under udarbejdelse.
15. Liseborg- et forsvarsværk fra tidlig førromersk jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
16. Lindum syd – langhus fra middelalderen. Jesper Hjerminde 2006.
17. Søhuset, Viborg - på kanten af middelalderbyen. Marianne Greve Iversen 2006.
18. Formyre SØ - hustomt og grave fra sen ældre bronzealder - fladmarksgravpladser fra tidlig jernalder. Martin Mikkelsen 2009.
19. Tindbækvej 25 - Gravhøj fra enkeltgravskultur. Martin Mikkelsen og Mikkel Kiildsen 2007.
20. Langmosegård - en boplads fra yngre bronzealder. Martin Mikkelsen 2007.
21. Løgstrup SØ - en boplads fra yngre jernalder - aktivitetsspor fra yngre bronzealder. Sanne Boddum, Mikkel Kiildsen & Mikael H. Nielsen 2007.
22. Viborg Vestermark - Bopladser fra bronzealderen. og Martin Mikkelsen. Under udarbejdelse.
23. Ridder Munks Vej - En gravplads m.m. fra stenalder, bronzealder og jernalder. Sanne Boddum og Martin Mikkelsen 2007
24. Rødding SV - bebyggelse fra yngre bronzealder og ældre førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen 2009.
25. Randrup Mølle – et langhus med forsænket østende fra yngre stenalder. Sidsel Wählin og Martin Mikkelsen 2008.
26. Spangsdal II og Gl. Asmild. Under udarbejdelse.
27. Bjerring Hede - en gravplads fra ældre jernalder - en boplad- og aktivitetsspor fra ældre jernalder. Asger V. Amundsen og Martin Mikkelsen 2008. Under udarbejdelse.
28. Liseborg Høje - boplad fra yngre bronzealder - begravelse i vognfading fra vikingetid. Elin Vanting & Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
29. Stenshede Syd - Gravhøj fra enkeltgravskultur - bopladser fra yngre bronzealder og ældre jernalder. Claus Sørensen og Martin Mikkelsen 2009.
30. Hjortdalgård - en boplads fra ældre jernalder. Claus Frederik Sørensen og Dorthe Kaldal Mikkelsen.
31. Sønder Mose - en bebyggelse fra ældre bronzealder. Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
32. Rådmandshus – bebyggelse fra yngre vikingetid og ældre middelalder på Viborg Vestermark. Mikkel Kiildsen 2009.
33. Højlund Spangsdal I – landsby fra yngre jernalder. Sanne Boddum 2009.
34. Rugballegård – brandgrave og boplad fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen 2009.
35. Kokær Høj – bebyggelse fra jernalder. Mikkel Kiildsen 2009.

¹ Kulturarvsstyrelsen: Retningslinjer for udformning af rapport til bygherre/anlægsmyndighed

36. Birgittelyst – boplads og aktivitetsområde fra yngre bronzealder og førromersk jernalder samt vejforløb fra historisk tid. Jakob Westermann og Dorthe Kaldal Mikkelsen 2009.
37. Ørum Industrivej – boplads fra yngre bronzealder og førromersk jernalder. Elin Vanting 2009.
38. Mølgård, Resen – boplads fra førromersk jernalder. Martin Mikkelsen, Mikkel Kiildsen, Kamilla F. Terkildsen. 2009.
39. Iller – en bebyggelse fra yngre jernalder. Dorthe Kaldal Mikkelsen. 2009.
40. Toftumvej, Mønsted. Jættestuetomt fra yngre stenalder samt boplads fra romersk jernalder. Kamilla Fiedler Terkildsen 2009.
41. Hulbækvej 31 – boplads og grave fra ældre jernalder. Martin Mikkelsen 2009.
42. Hørup – bebyggelsesspor fra ældre og yngre jernalder. 2010.
43. Tindbæk Hestehave – en boplads fra yngre stenalder samt en boplads og en urnegrav fra yngre jernalder. Sanne Boddum. 2010.
44. Møllegård, Klejtrup – boplads fra sen yngre stenalder og bronzealder. Sanne Boddum. 2010.
45. Neder Hallum, Ravnstrup – bebyggelse og aktivitetsspor fra germansk jernalder og vikingetid. Mette Klingenberg 2010.
46. Løgstrup Nord – bebyggelse fra yngre stenalder til førromersk jernalder. Mikkel Kiildsen 2010.

Gengivet med tilladelse fra tidsskriftet SKALK